

РЕФЕРАТ

**ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН НАСТАВНИК ВО СИТЕ ЗВАЊА ЗА НАСТАВНО-
НАУЧНАТА ОБЛАСТ ФИНАНСИИ НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ТУРИЗАМ И
БИЗНИС ЛОГИСТИКА ПРИ УНИВЕРЗИТЕТОТ
„ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП**

Со Одлука бр. 2102-126/6 од 8.7.2024 година донесена на 313. седница на Наставно-научниот совет на Факултет за туризам и бизнис логистика, одржана на 8.7.2024 година, определени сме за членови на Рецензентска комисија за избор на наставник во сите звања за наставно-научната област финансии на Факултет за туризам и бизнис логистика при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

Конкурсот за овој избор беше објавен во весниците „Слободен печат“ и „Коха“ од 26.6.2024 година и во предвидениот рок се пријави:

1. Зоран Темелков, вонр. проф. д-р

Врз основа на приложената документација од кандидатите, чест ни е на Наставно-научниот совет на Факултет за туризам и бизнис логистика да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Д-р Зоран Темелков е роден на 09.12.1982 година во Скопје, Р Македонија. Основно и средно образование завршува во Скопје. Високото образование го продолжува на Универзитетот „Шефилд“ во Солун, Грција каде се запишува на Економски факултет во 2001 година и истиот го завршува во 2004 година со просечна оценка 9,43. По завршување на додипломските студии, успешно завршува постдипломски студии од областа на банкарство и финансии на Универзитетот „Шефилд“ со просечна оценка 9,33. Д-р Зоран Темелков се стекнува со звање магистер на економски науки од областа на банкарство и финансии со завршување на магистерската дисертација со наслов *„Промените во супервизијата во банкарската индустрија под влијание на Базел 1 и Базел 2 спогодбата“*. Поле на интерес му се финансии, банкарство, фискален систем, сметководство, финансиски инвестиционен менаџмент, е-бизнис и монетарна економија. Своето образование го продолжува во септември 2009 година кога се запишува на докторски студии на Економскиот институт при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје со пријавена и одобрена тема за изработка на докторска дисертација со наслов *„Системи за оданочување на депозити и нивното влијание врз нивото на депозитната база во банкарскиот сектор“*. Кандидатот ги завршува докторските студии и се стекнува со звање доктор на економски науки на 12.5.2014 година кога успешно го одбранува својот докторски труд.

Д-р Зоран Темелков поседува богато работно искуство кое започнува во 2006 година со негово вработување на позиција соработник во секторот за Извршување и надоместоци во Телеком АД Македонија. По завршување на работниот ангажман во Телеком, кандидатот продолжува со надградба на неговото искуство во Уни Банка АД – Скопје. Во 2008 година кандидатот го продолжува својот професионален ангажман во консултанска фирма. На 1.10.2009 година д-р Зоран Темелков започнува со работа како помлад асистент на Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип. При крајот на 2011 година продолжува со работа како помлад асистент на Факултетот за туризам и бизнис логистика

при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. На 1.10.2012 година кандидатот е избран за соработник-асистент на Факултетот за туризам и бизнис логистика. На 19.12.2014 година д-р Зоран Темелков е избран за доцент на Факултетот за туризам и бизнис логистика во областа на банкарство и финансии. Од 19.12.2019 година кандидатот е избран во звање вонреден професор од областа на финансии и банкарство на Факултетот за туризам и бизнис логистика при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. За време на изборниот период, кандидатот има остварено успешна наставно-образовна и научноистражувачка дејност преку реализирање на предавања и вежби, објавување на научни и стручни трудови, изработка на скрипти и практикуми, учество на проекти и слично.

Законски услови кои треба да ги исполнува кандидатот за избор во звање редовен професор

Вонреден професор од научната област во која се избира (се наведува кога и каде е избран за вонреден професор);

Кандидатот д-р Зоран Темелков за вонреден професор од научна област финансии и банкарство е избран со Одлука бр. 2102—226/3 од 21.8.2019 година донесена на 206. седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за туризам и бизнис логистика. Рефератот е објавен во Универзитетскиот билтен на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип бр. 235 од 1.7.2019 година. Од декември 2014 до 2019 година е вработен како доцент по група предмети од областа на финансии и банкарство на Факултетот за туризам и бизнис логистика при Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип (Одлука бр. 2602-1447/3 од 19.12.2014 година).

Општи услови за избор во звање редовен професор:

1. Просечен успех: додипломски студии 9,43 и на постдипломски студии 9,33.
2. Научен степен: доктор на економски науки. Докторската дисертација на тема: „Системи за оданочување на депозити и нивното влијание врз нивото на депозитната база во банкарскиот сектор“, одбранета на 12.5.2014 година на Економскиот институт при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.
3. Претходен избор во звање: со Одлука бр. 2102-226/3 од 21.8.2019 година, д-р Зоран Темелков е избран за вонреден професор на Факултетот за туризам и бизнис логистика при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип за наставно-научните области финансии и банкарство.
4. Објавени најмалку шест научноистражувачки трудови во соодветната област во меѓународни научни списанија или меѓународни научни публикации;

Бр.	Автор	Наслов на трудот	Списание	Години на излегување на списанието
1	Temelkov, Zoran and Georgieva Svrtinov, Vesna	AI impact on traditional credit scoring models	Journal of Economics”, Faculty of Economics, University Goce Delcev, Stip, Macedonia, 9 (1). pp. 1-9. ISSN 1857 - 9973	9

2	Temelkov, Zoran	<i>Overview of Artificial Intelligence (AI) application in the banking industry.</i>	International Journal of Economics, Management and Tourism, 3 (2). pp. 43-51. ISSN 2671-3810	4
3	Temelkov, Zoran	<i>Factors affecting neobanks sustainability and development.</i>	Journal of Economics, 7 (1). pp. 1-10. ISSN 1857-9973	9
4	Temelkov, Zoran and Miteva, Natasha	<i>Areas and activities influenced by the fintech industry.</i>	Journal of economics, 7 (2). pp. 68-77. ISSN 1857-9973	9
5	Temelkov, Zoran	<i>Overview of neobanks model and its implications for traditional banking.</i>	Challenges of tourism and business logistics in the 21st century ISCTBL, 13 Sept 2019, Stip, Republic of North Macedonia.	7
6	Temelkov, Zoran	<i>Financial performance of selected hotel groups and resorts during COVID-19 pandemic: 2019/2020 comparison</i>	Hotel and Tourism Management, 10 (1). pp. 41-51. ISSN 2620-0279	12

5. Од приложената документација се потврдува дека д-р Зоран Темелков одлично го владее англискиот јазик.

6. Објавен рецензиран универзитетски учебник или монографија или практикум или збирка задачи од научната област за која се избира:

Temelkov, Zoran (2024) *Банкарско работење – учебник*. Goce Delcev University. ISBN 978-608-277-051-2

7. Способност за изведување на високообразовна дејност: Д-р Зоран Темелков е вработен на Економскиот факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип во 2009 година како помлад асистент. Од 2011 година започнува да работи како помлад асистент на Факултетот за туризам и бизнис логистика при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, при што во 2012 година е избран за соработник-асистент, во 2014 година е избран за доцент и во 2019 година е избран за вонреден професор. Бил член на факултетски комисији и раководител на катедрата Бизнис администрација. Неговиот научен интерес е од областа на финансиите, банкарството, инвестиции и е-бизнисот, со посебен интерес за финтек индустријата.

Посебни услови за избор во звање редовен професор

1. Под менторство изработени дипломски/магистерски тези: Во изборниот период, д-р Зоран Темелков бил ментор на бројни дипломски трудови, член или претседател на комисија за одбрана на дипломски и магистерски трудови.

2. Учествовал во научноистражувачки проекти: Во изборниот период д-р Зоран Темелков е дел од тимот на научноистражувачкиот проект „Тур-ре-Тур“, Факултет за туризам и бизнис логистика, Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип. Стручно-апликативен проект организиран од страна на ФТБЛ при УГД - Штип за организирање на сертифицирана настава за профилирање на стручни лица од областа на туризмот.

3. Придонес во оспособување помлади наставници и соработници: Во изборниот период, д-р Зоран Темелков соработува со повеќе помлади наставници и соработници од Факултетот за туризам и бизнис логистика и бил дел од рецензентска комисија за избор или рецензент на публикации од издавачка дејност.

4. Има остварено минимум 100 поени (НО=40, НИ=45, САОР=15): Во изборниот период д-р Зоран Темелков има остварено за НО=40 поени, НИ= 174 поени и САОР= 85 поени, или вкупно = 299 поени.

Наставно-образовна и научноистражувачка дејност

Во периодот 2009-2012 година д-р Зоран Темелков е вработен како помлад асистент, од 2012 до 2014 година како соработник асистент, од 2014 до 2019 година како доцент (Одлука бр. 2602-1447/3 од 19.12.2014 година), а од 2019 година како вонреден професор (Одлука бр. 2102-226/3 од 21.8.2019 година) на Факултетот за туризам и бизнис логистика при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип. Кандидатот е ангажиран во настава на повеќе наставни предмети на прв, втор и трет циклус студии.

Во тек на наставно-образовната дејност д-р Зоран Темелков реализира предавања и вежби во наставните центри на матичниот факултет во Штип, Скопје и Гевгелија и тоа на прв циклус студии за следните предмети: Банкарско работење, Фискален систем, Финансиски инвестиционен менаџмент, Е-бизнис и Калкулации во угостителството. Во изборниот период кандидатот реализира предавања на втор циклус студии за следните предмети: Банки и банкарски системи, Инвестиции, Корпоративни финансии, Корпоративно банкарство и Европски бизнис и инвестиции. Кандидатот реализира предавања на насоките Бизнис администрација, Бизнис логистика, Туризам и Хотелско-ресторанска насока.

Д-р Зоран Темелков е ментор на повеќе дипломски трудови и завршни испити. Кандидатот бил член и претседател на комисији за одбрана на дипломски и магистерски трудови. Кандидатот е автор или коавтор на бројни рецензирани трудови, учебници и книги.

I. Трудови

Temelkov, Zoran (2024). Neobanks role in supporting financial inclusion. *International Journal of Economics, Management and Tourism*, 4 (1). pp. 52-59. ISSN 2671-3810.

Temelkov, Zoran and Georgieva Svrtinova, Vesna (2024). AI impact on traditional credit scoring models. *Journal of Economics*, 9 (1). pp. 1-9. ISSN 1857 - 9973

Temelkov, Zoran (2023). Overview of Artificial Intelligence (AI) application in the banking industry. *International Journal of Economics, Management and Tourism*, 3 (2). pp. 43-51. ISSN 2671-3810

Temelkov, Zoran (2022). Financial performance of selected hotel groups and resorts during COVID-19 pandemic: 2019/2020 comparison. *Hotel and Tourism Management*, 10 (1). pp. 41-51. ISSN 2620-0279

Temelkov, Zoran (2022). Factors affecting neobanks sustainability and development. *Journal of Economics*, 7 (1). pp. 1-10. ISSN 1857-9973

Temelkov, Zoran and Miteva, Natasha (2022). Areas and activities influenced by the fintech industry. *Journal of economics*, 7 (2). pp. 68-77. ISSN 1857-9973

Temelkov, Zoran (2020). Overview of price discrepancies among hotels positioned in the same category. *Hotel and Tourism Management*, 8 (2). pp. 11-23. ISSN 2620-0279

Temelkov, Zoran (2020). Differences between traditional bank model and fintech based digital bank and neobanks models. *SocioBrains, International scientific refereed online journal with impact factor* (74). pp. 8-15. ISSN 2367-5721

Temelkov, Zoran (2020). Overview of perceived value for money score for five stars hotels in selected cities – comparison of online reviews. SocioBrains, International scientific refereed online journal with impact factor (74). pp. 1-7. ISSN 2367-5721

Temelkov, Zoran (2020). Overview of neobanks model and its implications for traditional banking. In: Challenges of tourism and business logistics in the 21st century ISCTBL, 13 Sept 2019, Stip, Republic of North Macedonia.

II. Книги и учебници

Temelkov, Zoran (2024). *Банкарско работење - учебник*. Goce Delcev University. ISBN 978-608-277-051-2

Temelkov, Zoran (2021). Personal finances and bank products and services. Independently published - Amazon Kindle Publishing, United States. ISBN 979-8791147073

Temelkov, Zoran (2021). Bank products from a personal finance perspective: Managing your banking activities. Independently published - Amazon Kindle Publishing, United States. ISBN 979-8588866989

Temelkov, Zoran (2020). Introduction to bank products. Amazon Kindle Publishing, independently published, United States. ISBN 978-1654403584

III. Останато - Статии објавени во онлајн портали

Д-р Зоран Темелков има објавено бројни статии од областа на финансиите на различни портали како што се pari.com.mk и bankactivities.com. Дел од статиите и текстовите кои ги има објавено кандидатот се:

Temelkov, Zoran (2024). Дигитална валута на централната банка – придобивки, предности и недостатоци. www.pari.com.mk.

Temelkov, Zoran (2021). Важноста на комуникациските стратегии во банкарскиот сектор. Pari.com.mk. www.pari.com.mk.

Temelkov, Zoran (2021). (Де)стимулација да се биде кредитобарател со висок кредитен рејтинг. Pari.com.mk. www.pari.com.mk.

Temelkov, Zoran (2021). Блокчаин технологија и токенизирање на реални средства како нова алтернатива за тргување. Pari.com.mk. www.pari.com.mk.

Temelkov, Zoran (2021). Промени во бизнис моделот на банките под влијание на технолошките иновации и финтек индустријата. Pari.com.mk. www.pari.com.mk.

Temelkov, Zoran (2021). Супериорноста на необанките наспрема традиционалните банки. Pari.com.mk. www.pari.com.mk.

Temelkov, Zoran (2021) Преглед на У.С. Банкорп и движењето на вредноста на акциите. Pari.com.mk. www.pari.com.mk.

Temelkov, Zoran (2021). Функционирање на концептот “напумпај и продај” (pump and dump). Pari.com.mk. www.pari.com.mk.

Temelkov, Zoran (2021). Небанкарски алтернативи за финансирање. Pari.com.mk. www.pari.com.mk.

Temelkov, Zoran (2020). Значењето на фразата „да се биде во чекор со Џонасис“. Pari.com.mk. www.pari.com.mk.

Кандидатот има објавено и речник на најчесто употребувани поими и фрази од областа на криптовалутите, кој овозможува запознавање на читателите со основната терминологија која се користи на криптопазарот:

Temelkov, Zoran (2022). Crypto Glossary with 340 commonly used terms and phrases. Independently published - Amazon Kindle Publishing, United States.

IV. Рецензентска активност

Рецензент на трудови во списание со импакт фактор:

1. [Applied Economics Letters](#), Scimago Journal Rank (SJR) - 0.450, Impact factor - 1.6. Списанието е индексирано во SCOPUS. Рецензент на еден труд во април 2024 година. Рецензентската активност е потврдена и објавена на профилот на Clarivate на кандидатот.
2. [International Journal of Human-Computer Interaction](#), Scimago Journal Rank (SJR) 0.879, Impact Factor 4.7. Списанието е индексирано во SCOPUS. Рецензент на еден труд во март 2024 година. Рецензентската активност е потврдена и објавена на профилот на Clarivate на кандидатот.
3. [Cogent Business & Management](#), Scimago Journal Rank (SJR) - 0.524, Impact Factor - 3.0. Списанието е индексирано во SCOPUS. Рецензент на еден труд во јануари 2024 година. Рецензентската активност е потврдена и објавена на профилот на Clarivate на кандидатот.
4. [Cogent Economics & Finance](#), Scimago Journal Rank (SJR) - 0.379, Impact Factor - 1.9. Списанието е индексирано во SCOPUS. Рецензент на еден труд во ноември 2023 година. Рецензентската активност е потврдена и објавена на профилот на Clarivate на кандидатот.
5. [Journal of financial services marketing](#), Scimago Journal Rank (SJR) - 0.457, Impact Factor - Списанието е индексирано во SCOPUS. Рецензент на еден труд во декември 2023 година. Рецензентската активност е потврдена на ORCID профилот.

Рецензент на трудови во меѓународни списанија и конференции:

6. [Journal of Economics](#), издавач – Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип. Рецензиран еден труд во 2022 година. Списанието е индексирано во базата EBSCO.
7. [Hotel and Tourism Management](#) (Menadžment u hotelijerstvu i turizmu), издавач Faculty of Hotel Management and Tourism in Vrnjačka Banja. Рецензирани два труда, во 2021 година и во 2023 година (10.5.2023; 4.1.2021). Списанието е индексирано во базата EBSCO. Рецензентската активност е потврдена и објавена на профилот на Clarivate на кандидатот.
8. Конференција „Challenges of tourism and business logistics in the 21st century ISCTBL“, издавач – Факултет за туризам и бизнис логистика при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип. Рецензирани вкупно шест труда, три во 2020 година и 3 во 2021 година.

Рецензент на книги и учебници

9. Рецензент на ракопис со наслов „Меѓународни финансии (учебник) од автор проф. д-р Татјана Бошков, Факултет за туризам и бизнис логистика при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип (Одлука бр. 2102-203/5 од 301. редовна седница на Наставно-научниот совет на Факултет за туризам и бизнис логистика од 20.12.2023 година).
10. Рецензент на ракопис со наслов „Современи финансии“ од автор проф. д-р Марија Гогова Самоников, Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип (Одлука бр. 1202-56/6 донесена на редовна седница на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет одржана на 24.3.2023 година).

11. Рецензент на ракопис со наслов „Логистички системи“ од автор проф. д-р Драшко Атанасоски, Факултет за туризам и бизнис логистика при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип (Одлука бр. 2102-92/7 донесена на 224. седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за туризам и бизнис логистика одржана на 24.4.2020 година.

Во изборниот период кандидатот бил член во повеќе меѓународни програмски одбори и на меѓународен програмски комитет за Меѓународна научна конференција „Предизвици во туризмот и бизнис логистиката во 21 век“ – ISCTBL, во организација на Факултетот за туризам и бизнис логистика при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип (Одлука бр. 2102-108/6 од 2.6.2020 година, Одлука бр. 2102-168/8 од 15.6.2021 година, Одлука бр. 2102-65/16 од 10.3.2022, Одлука бр. 2102-65/14 од 10.3.2022 година, Одлука бр. 2102-86/3 од 19.4.2022 година, Одлука бр. 2102-65/15 од 10.3.2022 година, Одлука бр. 2102-86/6 од 19.4.2023 година, Одлука бр. 2102-86/5 од 19.4.2023 година, Одлука бр. 2102-70/5 од 18.3.2024 година и Одлука бр. 2102-70/4 од 18.3.2024 година).

V. Учество во проекти

Д-р Зоран Темелков учествува во научно-истражувачкиот проект „Тур-де-Тур“, Факултет за туризам и бизнис логистика, Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип. Стручно-апликативен проект организиран од страна на ФТБЛ при УГД - Штип за организирање на сертифицирана настава за профилирање на стручни лица од областа на туризмот.

VI. Магистерски и докторски тези

Зоран Темелков (2014). Системи за оданочување на депозити и нивното влијание врз нивото на депозитната база во банкарскиот сектор. *Економски институт, Универзитет „Свети Кирил и Методиј“ – Скопје.*

Зоран Темелков (2006). Промените во супервизијата во банкарската индустрија под влијанието на Базел 1 и Базел 2 спогодбата. *Универзитет Шефилд – Солун, Грција.*

Техничко унапредување

Д-р Зоран Темелков реализира континуирано усовршување и надградување на неговото знаење и вештини. Во изборниот период кандидатот го проширува своето знаење во нови области на финансиите кои се појавиле со развојот на технологијата. Во изборниот период кандидатот се има стекнато со бројни сертификати за завршување и комплетирање на курсеви и специјализации во областа на финансии, со посебен осврт на децентрализираните финансии и финтек индустријата. Некои од поважните сертификати со кои се има стекнато д-р Зоран Темелков се:

Certificate of completion - FinTech: Foundations, Payments, and Regulations, an online non-credit course authorized by University of Pennsylvania and offered through Coursera, 2021.

Certificate of completion - Lending, Crowdfunding, and Modern Investing, an online non-credit course authorized by University of Pennsylvania and offered through Coursera. 2021.

Certificate of completion - Application of AI, InsurTech, and Real Estate Technology, an online non-credit course authorized by University of Pennsylvania and offered through Coursera, 2021.

Certificate of completion - Cryptocurrency and Blockchain: An Introduction to Digital Currencies, an online non-credit course authorized by University of Pennsylvania and offered through Coursera, 2021.

Certificate of completion - Decentralized Finance (DeFi) Opportunities and Risks, an online non-credit course authorized by Duke University and offered through Coursera, 2021.

Certificate of completion - Decentralized Finance (DeFi) Primitives, an online non-credit course authorized by Duke University and offered through Coursera, 2021.

Certificate of completion - Decentralized Finance (DeFi) Deep Dive, an online non-credit course authorized by Duke University and offered through Coursera, 2021.

Certificate of completion - Decentralized Finance (DeFi) Infrastructure, an online non-credit course authorized by Duke University and offered through Coursera, 2021.

Certificate of completion - FinTech and the Transformation in Financial Services an online non-credit course authorized by Copenhagen Business School and offered through Coursera, 2021.

Certificate of completion of online, non-credit Specialization - Fintech: Foundations & Applications of Financial Technology, Wharton - University of Pennsylvania, 2021.

Certificate of completion of - e online, non-credit Specialization - Decentralized Finance (DeFi): The Future of Finance, Duke University, 2021.

Согласно потребите за овој Реферат следува конкретна евалуација на трудовите во периодот од 2020 до 2024 година.

Евалуација на труд: **Neobanks role in supporting financial inclusion. . International Journal of Economics, Management and Tourism, 4 (1). pp. 52-59. ISSN 2671-3810.**

Во трудот се елаборира важноста на финансиската инклузија и негативните ефекти кои произлегуваат од ограничен пристап на поединците и бизнисите до потребните финансиски производи и услуги. Поради својата улога во економијата, финансиската инклузија се посочува како еден од водечките фактори за постигнување на економски раст и развој, намалување на нивото на сиромаштија и подобрување на животниот стандард. Во минатото, креаторите на политики, меѓународни организации и банките имплементирале низа мерки и активности за зголемување на финансиската инклузија. Меѓутоа, и покрај реализираните активности и позитивните резултати, ограничениот пристап до основните финансиски услуги е предизвик кој бара дополнителни решенија.

Истражувањето посочува дека се појавува потреба за развој на инклузивен финансиски систем со кој ќе се надминат ограничувањата како што се ниска финансиска писменост, несоодветна инфраструктура, висока цена на финансиските услуги, низок степен на профитабилност на одредени сегменти и нередовни приходи на корисниците.

Во трудот се потенцира дека необанките, поради своите карактеристики се прифатени како важна алатка за подобрување на финансиската инклузија. Начинот на кој необанките ги развиваат, имплементираат и нудат финансиските услуги нуди можност за надминување на некои од поважните предизвици кои ја ограничуваат финансиската инклузија.

Евалуација на труд: **AI impact on traditional credit scoring models. Journal of Economics, 9 (1). pp. 1-9. ISSN 1857 – 9973**

Популарноста на вештачката интелигенција (ВИ) и нејзината примена во различни области и економски активности значително се зголеми во последните неколку години. Препознавајќи ги придобивките кои произлегуваат од ВИ голем број на индустрии започнаа со истражувања за начините на кои ВИ може да ја подобри нивната ефикасност и да ги подобри секојдневните активности. Финансискиот сектор е еден од секторите кој започна со пронаоѓање и имплементирање на решенија базирани на ВИ.

Во трудот се разгледува начинот на кој ВИ влијае врз традиционалните модели за оценка на кредитниот рејтинг на кредитобарателите. Со цел подобро разбирање на улогата на ВИ, претставени се основните карактеристики на традиционалните модели за кредитна евалуација. Исто така, прикажани се и ограничувањата на традиционалните модели кои може да имаат негативно влијание врз понудата на финансиските производи и услуги.

Примената на ВИ во моделите за кредитна евалуација нуди можност за елиминирање на некои од поважните ограничувања на традиционалните модели. Притоа, финансиските институции имаат можност да имплементираат напредни и попрецизни техники за оценка на ризикот на кредитобарателите и корисниците. Преку позитивно влијание врз оценка на степенот на ризичност на клиентите, ВИ претставува можност за банките и други финансиски институции да ги ограничат лошите пласмани.

Трудот ги претставува и предизвиците кои произлегуваат при примена на ВИ во дизајнирањето на моделите за кредитен рејтинг. Најчести предизвици кои се појавуваат се поврзани со транспарентноста, можната пристраност, приватност и почитување на законската регулатива.

Евалуација на труд: **Overview of Artificial Intelligence (AI) application in the banking industry. International Journal of Economics, Management and Tourism, 3 (2). pp. 43-51. ISSN 2671-3810**

Развојот на вештачка интелигенција (ВИ) заедно со невронските мрежи и машинското учење придонесоа кон развој на бројни апликации и модели за подобрување на различни процеси. ВИ овозможува подобрување на ефикасноста и ефективноста во различни индустрии кои започнале со нејзина примена во последната декада. Банките, како едни од најиновативните институции во економијата, се помеѓу водечките организации кои се фокусираат на развојот на иновативни решенија преку примена на ВИ.

Во трудот се потенцира дека примената на ВИ во банкарското работење доведува до трансформација на различни процеси како и трансформација на самата индустрија. Позначајни области во банкарското работење каде ВИ има значајно влијание се управување со ризик, корисничка поддршка, идентификување на измами и исполнување на законските барања и регулативи. Со подобрување на процесите преку интегрирање на алатки базирани на ВИ, банките имаат можност да намалат одредени трошоци кои се генерираат во секојдневните операции.

И покрај широката примена на ВИ во банкарскиот сектор, во трудот се елаборирани и предизвиците со кои се соочуваат банките. Објаснување на модел базиран на ВИ за потребите на регулаторните тела е значаен предизвик за банките, посебно во економиите каде се уште не е дефинира соодветна регулатива. Понатаму, интегрирањето на ВИ во секојдневното работење е проследено со висок степен на трошоци за развој и интеграција. Можна пристрасност во ВИ моделите е уште еден предизвик кој треба да биде надминат. Постојење на пристрасност во податоците

кои се користат за тренирање на ВИ моделите може да доведе до несоодветни решенија и одлуки.

Евалуација на труд: **Financial performance of selected hotel groups and resorts during COVID-19 pandemic: 2019/2020 comparison. Hotel and Tourism Management, 10 (1). pp. 41-51. ISSN 2620-0279**

Негативните ефекти кои настанаа со започнување на ковид-19 пандемијата беа почувствувани на глобално ниво и во бројни сектори. Хотелската индустрија беше една од индустриите кои беа најсилно погодени од пандемијата како последица од различните мерки и ограничувања. Хотелите доживеаја голем пад во нивните финансиски резултати и самата ефикасност. Истражување на промените во приходите, трошоците и различни коефициенти го прикажува степенот на ефектот кој го имала пандемијата врз финансиското работење на хотелите.

Со примена на коефициентот на трошоци во однос на приходи е претставено влијанието кое го имала пандемијата. Со истражувањето се констатира дека пандемијата предизвикала значително намалување на приходите кај голем број хотели и истовремено зголемување на коефициентот на трошоци/приходи.

Евалуација на труд: **Factors affecting neobanks sustainability and development. Journal of Economics, 7 (1). pp. 1-10. ISSN 1857-9973**

Технолошките иновации и примената на технологијата во понуда на финансиски производи и услуги овозможи креирање и развој на финтек индустријата. Во рамките на финтек индустријата се развија голем број компании кои нудат финансиски производи кои традиционално се нуделе од банките. Необанките, како дел од финтек индустријата, нудат финансиски услуги преку дигитални канали и онлајн присуство без да имаат физички локации или експозитури.

Необанките претставуваат сериозна конкуренција и нивната појава ја нарушува позицијата во која уживаа традиционалните банки во последните неколку децении. И покрај тоа што се сериозна конкуренција за банките, валидноста и одржливоста на бизнис моделите на необанките се уште не е целосно разбрана.

Необанките привлекоа милиони корисници на глобално ниво, меѓутоа има и необанки кои пропаднале или банкротирале како резултат на слабости во своите бизнис модели. Новиот вид на финансиски компании е доста успешен во привлекување на инвеститори и прибирање на капитал. Меѓутоа, најголемиот предизвик со кој се соочуваат необанките е степенот на профитабилност. Необанките генерираат високо ниво на приходи, но дел од нив се уште немаат постигнато позитивен резултат. Притоа се потенцира дека само неколку необанки имаат генерирано одредено ниво на профит, меѓутоа одржливоста на профитот се уште не е сигурна.

Евалуација на труд: **Areas and activities influenced by the fintech industry. Journal of economics, 7 (2). pp. 68-77. ISSN 1857-9973**

Финтек индустријата доживеа значителен раст од појавата на финансиската криза во 2007/2008 година. Големиот раст е поттикнат од бројни фактори како што се: промена во демографијата на корисниците, технолошки иновации, промена во барањата на корисниците и поволното опкружување во одредени економии. Финансиските производи и услуги кои традиционално ги нуделе банките, денес се нудат од страна на соодветна финтек компанија на начин кој е поефикасен.

Новите видови технолошки напредни компании се способни да развиваат

финансиски производи со подобро перформанси и карактеристики. Производите кои се нудат во рамките на финтек индустријата се ефикасни, лесно достапни, едноставни за користење и не наметнуваат потреба за физичка интеракција во просториите на компанијата.

Финтек компаниите имаат влијание врз различни активности и области во економијата. Тие придонесуваат кон стимулирање на претприемачки и деловни активности и имаат позитивно влијание врз понудата на финансиски услуги на мали и средни претпријатија. Финтек компаниите ја зголемуваат финансиската инклузија и пристапот до финансиски услуги. Проширувањето на финтек индустријата исто така има позитивно влијание врз намалување на сиромаштијата и зголемување на вработеноста.

Развојот на финтек компаниите овозможува создавање и развој на нови индустрии како што е гиг економијата и проширување на можностите за заработка од фриленс работењето. Истражувањето истакнува дека новата индустрија ги проширува можностите и алтернативните извори за финансирање на поединци и деловни субјекти кои биле запоставени од страна на традиционалните банки.

Евалуација на труд: **Overview of price discrepancies among hotels positioned in the same category. *Hotel and Tourism Management*, 8 (2). pp. 11-23. ISSN 2620-0279**

Одлуките за одредување на цената на хотелските услуги се голем предизвик за хотелите. Несоодветно дефинирани цени можат да имаат драстично влијание врз работењето на хотелите и нивните приходи. Премногу високи цени негативно да влијаат врз бројот на посетители, при што премногу ниски цени би имале негативен ефект врз приходите и профитот. Хотелската индустрија применува различни методи за дефинирање на ценовната стратегија и одредување на цените на услугите. Дефинирањето на цените претставува сложен процес којшто вклучува бројни фактори кои влијаат на висината на цената на сместувањето. Факторите се вреднуваат согласно нивната важност кај корисниците поради што се појавуваат различни цени помеѓу различните категории на сместување. Од таа причина може да се појават големи разлики помеѓу цените за сместување во хотел со четири, три, две или една ѕвезда.

Меѓутоа, истражувањето покажува дека може да постојат и големи разлики во цените на сместувањето помеѓу хотели кои припаѓаат на истата категорија. Разликите во цените за сместувањето кај хотели во иста категорија можат да достигнат илјадници проценти, што покажува дека вредноста на понудената услуга исто така може значително да се разликува помеѓу хотелите со ист број ѕвезди.

Во рамките на трудот се заклучува дека клиентите можат да очекуваат конзистентност само во поглед на основните услуги кои ги нудат хотелите. Постоењето на разлики во дополнителните услуги ја одредува вредноста која ја добиваат корисниците, како и цената која ја дефинираат хотелите согласно применетата стратегија и методологија.

Евалуација на труд: **Differences between traditional bank model and fintech based digital bank and neobanks models. *SocioBrains, International scientific refereed online journal with impact factor* (74). pp. 8-15. ISSN 2367-5721**

Бизнис моделот кој го применуваат традиционалните банки во своето работење опстојува повеќе декади. Меѓутоа, појавата на финансиската криза во 2007/2008 година овозможува создавање и развој на нови форми на конкуренција.

Новите форми на конкуренција се развиваат како резултат на технолошките иновации и промените во законската регулатива кои елиминираа дел од бариерите за влез во индустријата на понуда на финансиски производи и услуги.

Директни конкуренти на моделот на традиционалните банки се иновативните модели на дигитални банки и моделите на необанки. Некои од поважните разлики кои постојат помеѓу различните модели се однесуваат на оперативната ефикасност, флексибилноста и можноста за адаптација на промени во барањата на корисниците и искористувањето на големите количини податоци кои се генерираат при работењето.

Истражувањето посочува дека технолошки напредните модели на дигитална банка и необанка постигнуваат повисок степен на оперативна ефикасност во понудата на финансиски производи. Во трудот се претставени поважните разлики кои постојат во функционирањето на различните модели. И покрај бројните разлики и популарноста на технолошки напредните модели, традиционалните банки имаат повеќе можности и начини да се изборат со новиот вид на конкуренција. Не треба да се заборава фактот дека традиционалниот модел на банкарското работење опстојувал со децении и овозможил висок степен на интеграција на банкарските институции во различни области во економијата.

Евалуација на труд **Overview of neobanks model and its implications for traditional banking. In: Challenges of tourism and business logistics in the 21st century ISCTBL, 13 Sept 2019, Stip, Republic of North Macedonia.**

Во овој труд се елаборираат моделите на необанки и импликациите кои произлегуваат од развојот на необанките врз работењето на традиционалните банки. Притоа, се нагласува дека бариерите за влез во финансиската индустрија и понуда на финансиски производи значително се намалени што доведува до зголемување на нивото на конкуренција со која се соочуваат традиционалните банки. Од новите конкуренти необанките се истакнуваат како сериозна конкуренција на банките и го предизвикуваат традиционалниот начин на понуда на финансиски услуги. Различните модели на необанки се потпираат на реализирање на деловните активности онлајн со што се елиминира потребата за експозитури и филијали.

Истражувањето покажува дека банките треба да се фокусираат на замена на постоечката технологија, елиминирање на активности кои ги зголемуваат трошоците без да креираат дополнителна вредност, промени и адаптирање на внатрешните процеси и елиминирање на сложените бирократски структури за донесување одлуки.

Во трудот се истакнува дека и покрај бројните импликации врз работењето на банките, сепак влијанието е релативно ограничено бидејќи необанките се нови форми на институции кои опслужуваат мал дел од пазарот за финансиски производи и услуги. Сепак, реализирање на соодветни промени во своето работење и унапредување на постоечките процеси треба да биде приторитет за традиционалните банки кои сакаат да се стекнат со конкурентска предност.

Евалуација на труд: **Overview of perceived value for money score for five stars hotels in selected cities – comparison of online reviews. SocioBrains, International scientific refereed online journal with impact factor (74). pp. 1-7. ISSN 2367-5721**

Во трудот е направено истражување на онлајн рецензиите кои ги добивале хотели со пет ѕвезди во селектирани градови. Целта на истражувањето е анализа на оценката за воочената вредност која ја добиваат корисниците за парите кои

ги трошат за користење на услугите. Во трудот се елаборира дека голем број на фактори влијаат врз одлуката за избор на хотелот и местото за сместување. Истражувањето покажува дека може да постојат разлики во воочената вредност за парите помеѓу хотели со ист број ѕвезди.

Се истакнува дека обемот на податоци кои се анализирани се само дел од големиот број податоци кои се достапни за понатамошно истражување. Сепак, истражувањето посочува на одредени заклучоци кои овозможуваат подетално разбирање на преференциите на потрошувачите и нивната перцепција на вредност која ја добиваат за парите во хотелската индустрија. Исто така, се елаборира дека во голем дел од анализираниите хотели, оценката за вредност за пари која ја добиваат корисниците е пониска од целокупната оценка на хотелот.

Евалуација на труд, книга/учебник: **„Банкарско работење - учебник“**

Учебникот „Банкарско работење“ е наменет за потребите на студентите од прв циклус студии на Факултетот за туризам и бизнис логистика за подготовка на испитот по предметот Банкарско работење. Содржината на учебникот ја опфаќа потребната материја за предавања по предметот, според Наставната програма на Факултетот. Учебникот дава можности за стекнување со знаење од различни области кои се составен дел од функционирањето на банките. Студентите и корисниците на учебникот исто така имаат можност да се стекнат со основно знаење за децентрализираните финансии и финтек индустријата.

Врз основа на приложената документација, Комисијата констатира дека на распишаниот Конкурс за избор на наставник во сите звања за наставно-научната област финансии на Факултетот за туризам и бизнис логистика при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, се пријави кандидатот вонр. проф. д-р Зоран Темелков.

Приложената документација е во согласност со документацијата која се бараше во Конкурсот, со што кандидатот ги исполнува потребните услови за избор на наставник во сите звања согласно Правилникот за критериуми и постапки за избор на наставно-научни, научни и наставни звања. Врз основа на приложената документација за стручната, научната и наставната активност, Комисијата констатира дека кандидатот д-р Зоран Темелков е искусен и квалитетен наставно-научен кадар, кој преку долгогодишен ангажман во наставно педагошката дејност и активна научноистражувачка работа со публикации од областа, демонстрира исклучително знаење и умеење во областа на финансиите.

Стручно-апликативна и организациско-развојна дејност

Врз основа на претходно изнесените податоци за наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната активност на кандидатот д-р Зоран Темелков, Комисијата констатира дека тој, во изборниот период, продолжил со активности во сите сфери. Евидентен е неговиот професионален однос кон работните задачи и изразен научен потенцијал кои укажуваат дека станува збор за квалитетен и оформен наставник и научен работник.

Кандидатот, д-р Зоран Темелков покрај наставно-педагошката и научноистражувачката дејност на Факултетот за туризам и бизнис логистика при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип има и низа активности и во стручно-апликативната и организациско-развојната дејност. Во областа на кандидатот се вбројуваат и трудови во стручно-научно популарно списание, членство во комисиии за упис на студенти на прв и втор циклус студии на Факултетот за туризам и бизнис логистика. Кандидатот исто така има објавено и книги и учебни помагала,

учествува во проекти, учесник е во изработка на елаборати за прв и втор циклус студии на Факултетот за туризам и бизнис логистика. Исто така, кандидатот е и член во комисији и органи со кои се реализира активноста на Факултетот за туризам и бизнис логистика.

Кандидатот покажува и техничко унапредување преку стекнување бројни сертификати од областа на финансиите, финтек и децентрализираните финансии.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Во согласност со Законот за високо образование и Правилникот за единствените критериуми за избор во наставни, наставно-научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, како и после деталното разгледување на комплетно доставената документација пропишана по Конкурсот од 26.6.2024 година во дневните весници „Слободен печат“ и „Коха“, Рецензентската комисија констатира дека кандидатот вонр. проф. д-р Зоран Темелков ги исполнува условите за избор во наставно-научно звање редовен професор.

Врз основа на наставно-образовната, научно-истражувачката, стручно-апликативната и севкупна активност, Комисијата го верификува научниот и стручен развој на кандидатот вонр. проф. д-р Зоран Темелков преку вкупно 299 поени (НО 40 + НИ 174 + САОР 85).

Според изнесеното, а во согласно со Законот за високо образование, Правилникот за единствените критериуми и постапки за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, Комисијата има чест да му предложи на **Наставно-научниот совет на Факултет за туризам и бизнис логистика при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип**, кандидатот вонр. проф. д-р Зоран Темелков да биде избран во звањето редовен професор за наставно-научната област финансии на Факултет за туризам и бизнис логистика при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип и Предлог-одлуката да ја достави до Универзитетскиот сенат за потврдување.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р Драгица Оџаклиеска, редовен професор, претседател, с.р.

Д-р Мери Бошкоска, редовен професор, член, с.р.

Д-р Татјана Спасеска, редовен професор, член, с.р.

ТАБЕЛА НА АКТИВНОСТИ КОИ СЕ БОДУВААТ ПРИ ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ

Р. бр.	Наставно-образовна дејност	Поени				
		Во земјата		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
5.	Избор во звање вонреден професор	1	40			40
	ВКУПНО					40
Р. бр.	Научноистражувачка дејност и стручно уметнички активности	Поени				
		Во земјата		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
1.	Монографија или научна книга (труд со реден број 12, 13, 14)			3	15	45
4.	Научен труд објавен во меѓународно научно списание (прв автор труд со реден број 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10)	10 x 9				90
10	Одбранета докторска теза	1	8			8
12	Одбранета магистерска работа	1	6			6
16	Член на уредувачки одбор на научно списание	3 x 1				3
24	Рецензент на научен труд (СЦИ/СЦ/останати)					
	СЦИ	5 x 2				10
	Останати	12x1				12
	ВКУПНО					174
Р. бр.	Стручно-апликативна дејност и организациско-развојна дејност	Поени				
		Во земјата		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
1.	Книга/Учебник	1	10			10
3.	Речник			1	15	15
10.	Член на уредувачки одбор на стручно списание	4	0,5			2
13.	Учесник во научен проект	1	5			5
15	Техничко унапредување			11	2	22
17.	Елаборати – за прв и втор циклус на студии на Факултет за туризам и бизнис логистика	2	2			4
26.	Претседател и член на Факултетски одбор за соработка и доверба со јавноста - ФТБЛ (Одлука бр. 2102-92/4 од 24.4.2020 година)	1	3			3
28.	Член на факултетски орган комисија	12	2			24
	ВКУПНО					85
	ВКУПНО БОДОВИ ОД СИТЕ ОБЛАСТИ					299